

קצבת היסורים והצער נגזר במדויק משמים, ואין שום דבר בעולם שיכול לעכבם או לזרזם במאומה!!!

אלא שכבר אמרו חז"ל (בר"ד נג יד) "אמר רבי בנימין, הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, מן הכא (בראשית כא, ט) ויפקח אלוקים את עיניה, ומבאר הישמח ישראל, כי מכאן למדנו, שלפעמים האדם תר ומחפש אחר איזה 'אבידה' שאבדה לו, ולבסוף ימצא שהחפץ מונח זה זמן רב לצדו ממש, וכיו"ב בכל ענין שהאדם ממתין על הישועה, פעמים רבות ימצא שהכל היה מוכן לפניו ממש, אלא שהבורא כיסה את עיניו שלא יראנו. וזאת, כי מן השמים נגזר עליו צער לזמן מסוים, על כן לא היה בידו לראות את הישועה, אמנם באותו הרגע שנסתיימה קצבת צערו, תיכף ומיד נפקחו עיניו, ומעתה יראה מיד את אשר חיפש.

עפ"י יתבאר, כי כך אמר יוסף הצדיק לאחיו, התבוננו היטב בכל אשר עבר עליכם מאותו היום שדרכה כף רגלכם בארץ מצרים, כי הנה, מכרתם את אחיכם ולאחר זמן החילותם להצטער על כך (כמבואר במדרש), וכל כך גברה ה' חרטה והצער' שהיה לכם ממכירתם עד שהייתם מוכנים לשלם כל הון דעלמא להחזירני אל אבינו הקדוש, ואף פעולות שונות ומשונות עשיתם עבור כך, נפרדתם איש מאחיו בכניסתכם מצרימה לילך כל אחד בשער אחר מעשרת שערי הארץ וכו', ואילו כאשר פגשתם בי פנים בפנים בשעה שכל העולם ידעו ש'עבד יצא מבית האסורים' למלוך על מצרים, אפילו הכי לא העליתם בדעתכם אפילו בספק ספיקא שמא ה' מלך' אשר אתם עומדים לפניו הוא יוסף אחיכם... ועל כולנה, ננסכו בי כוחות אדירים מן שמיא שאוכל לעצור בעצמי ולהתאפק מלספר לכם ש'האבידה רבתי' עומדת בפניכם ואינכם שמים על לב.

כל זאת היה רק עד לרגע שנקצב מן השמים, והנה אך בוא יבוא ברינה העת המוכן לכן, הרי 'לא יוכל יוסף להתאפק', ויפקח האלוקים את עיניכם למצוא את אשר כלתה נפשכם למצוא, ולגלות שבאמת זה זמן רב שכבר עמד זה האיש בפניכם...

וזו 'הנה עיניכם הרואות' - כי עתה עיניכם כבר רואות, ובעת הזאת אפשר לי להראותכם שהנני מהול, כי עד עתה - כל זמן שלא נפקחו עיניכם הייתם אומרים ש'ערבי מהול' עומד בפניכם, ורק עתה משהגיעה שעת ההתגלות, הנכם מאמינים לי אפילו בסימן זה.

« איך שכנע יוסף את אחיו בזה שהוא מהול?!

והנה במדרש (בר"ד צה, ג) אמרו, "כיון שהלך לו יוסף מאצלו, היה יודע באיזה פרק פירש ממנו שהיה משנה אותו, כיון שבאו אחי יוסף אצלו ואמרו לו עוד יוסף חי ויפג לבו, נזכר באיזה פרק פירש הימנו, ואמר בלבו יודע אני שבפרק עגלה ערופה פירש ממני יוסף, אמר להם אם אתם יודעים באיזה פרק פירש ממני אני מאמין לכם. אף יוסף היה יודע באיזה פרק פירש הימנו, מה עשה יוסף, נתן להם עגלות, שנאמר ויתן להם יוסף עגלות וגו'", עכ"ל המדרש.

ויש להבין למה לא האמין להם יעקב רק אם יודע הסוגיא שזה אות וסימן מובהק שעדיין עומד בצדקו, הלא כפי שנתבאר למעלה, הרי מסר

« מדוע בהתחלה לא האמין יעקב לבניו, ובסוף כן?!

בפרשת השבוע, אחרי שנתגלה יוסף לאחיו כתוב בפסוקים (בראשית מה, כה ואילך) וַיַּעֲלוּ מִמְצָרִים וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל יַעֲקֹב אָבִיהֶם. וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי הוּא מִשְׁלַב כָּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפֶג לבו פִּי לֹא הָאֲמִין לָהֶם. וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֵת כֹּל דְּבַרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת הָעֵגְלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתַּחֲי רוּחַ יַעֲקֹב אָבִיהֶם. וצריכים להתבונן, מדוע מתחילה לא האמין להם, ולבסוף האמין.

וכתבו הקדמונים לבארו על פי דיוק הפסוקים, כי יוסף ייחס כל גדולתו אך ורק לבורא עולם, כדכתיב שְׁמִנִי אֱלֹקִים לְאֹדוֹן (בראשית מה, ט), אך אחיו באו ואמרו ליעקב אביהם וכי הוא משל בכל ארץ מצרים (בראשית מה, כו), שמזה משמע כאילו הוא עצמו מושל בלי לייחסו המשילות להקב"ה. ולכן כשמוע יעקב אבינו כן ויפג לבו פִּי לֹא הָאֲמִין לָהֶם (שם), דהיינו שלא האמין להם שהמושל אשר הם מצאו הוא בנו יוסף, שהרי יוסף לעולם לא יתלה את הגדולה בעצמו, לומר שהוא המושל והאדון.

אמנם רק לאחר שוֹיִדְבְּרוּ אֵלָיו אֵת כֹּל דְּבַרֵי יוֹסֵף (שם כז), היינו שהוסיפו לומר לו את כל מה שאמר להם שהקב"ה שמו לאדון, והעלהו למשול בכל הארץ, או אז וַתַּחֲי רוּחַ יַעֲקֹב אָבִיהֶם (בראשית מה, כז), כי על ידי דיבורי אמונה אלו נוכח לראות שאכן בנו יוסף חי, והוא שלם באמונתו הקדושה.

וכך היה אומר הרה"ק הבית ישראל זי"ע בשם אביו הרה"ק האמרי אמת זי"ע, לבאר מה שאמר להם יוסף אֶל תְּרַגְּזוּ בְּדַרְךְךָ (בראשית מה, כד), ופי' רש"י "אל תפסיעו פסיעה גסה". שהנה, יוסף עצמו אמר להם מְהֵרָה וַעֲלוּ אֶל אָבִי (שם טו), כי מצד כיבוד אב היה עליהם להזדרז לבשר לאביהם הבשורה הטובה כי עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, וכמו שכתב הספורני לבאר "מהרוו כדי שלא יצטער יותר". אך מ"מ אין להם למהר מהירות יתירה מבהלת ומטורפת, כי היא לא תועיל להם מאומה ולא יכולים להקדים את הבשורה אפילו רגע אחד מלפני הזמן המיועד לה מן השמים, כי הצער והגמות נפש נקבע במדויק מתי יבוא ומתי יעלם, לא פחות ולא יותר, וממילא לא ירוויחו מאומה מהמהירות שיפסיעו פסיעה גסה למהר להגיד לאביהם, שאם יזדרזו כאן יותר על המידה יארע להם תקלות ומניעות במקום אחר וכיו"ב, וללמד בא על כל עסקי ההשתדלות, שאף מחויב האדם להשתדל לפרנסתו ולשאר צרכי הגוף אך לא ירבה בהשתדלות יותר על המידה, בכמות ובאיכות.

« איך שכנע יוסף את אחיו בזה שהוא מהול?!

על דרך זה ביאר הרה"ק הישמח ישראל זי"ע (אות ב) מה שכתוב בפרשה וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מִכְרַתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָה (שם ד). ופירש רש"י 'ראה אותם נסוגים לאחור, אמר, עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנננים והראה להם שהוא מהול' (ומקורו בב"ר צג ח). והקשו הראשונים, מה ראייה יש במילתו שהוא אכן אחיהם יוסף, שהלא יתכן שאין זה אלא 'ערבי מהול' או 'גבעוני מהול', שהרי גם הם מלים את עצמם.

יוסף ליעקב דברי אמונה שהקב"ה המשיל אותו על ארץ מצרים, וא"כ למה הלא היה בדברים אלו כדי לשכנע את יעקב שזהו אכן יוסף בנו.

וביאר בזה הגר"א לאפיאן זצ"ל, כי אמרו רז"ל (ברכות יח): "רשעים בחייהם קרוין מתים", ולכן הבין יעקב אבינו, שאם השבטים אומרים שיוסף 'חי', בודאי כוונתם לומר שיוסף עומד בצדקתו ולא נתקלקל, כי זהו משמעות של 'חיים' ברוחניות, כי שפת השבטים הקדושים היו כשפת התורה, וחי פירושו ברוחניות. ואולם מכיון שמיד אח"כ הוסיפו ואמרו לו 'וכי הוא מושל בארץ מצרים', לכן 'ויפג ליבו כי לא האמין', כי יעקב חשב לעצמו איך יתכן שהוא מושל במצרים ערות הארץ ומלאה גילולים ועדיין עומד בצדקו, הרי לכאורה שני דברים שסותרים אחד את השני.

ולכן עצתו של יעקב כדי לבדוק אם כנים הדברים היה, לבדוק אם עדיין זוכר את מה שלמד אתו לפני פרידתם, והכוונה בזה היה עמוקה ביותר, וכדלהלן: דהנה, ישנם שני עולמות, עולם הזה ועולם הבא, ואמרו

במשנה (אבות פ"ד משנה טז) "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין". והנה מי שהעיקר אצלו הוא העוה"ב, ממילא כל מעשיו בעוה"ז הוא במהלך של פרוודור, והוא 'בן עולם הבא', כי זהו העיקר אצלו, וכל עניני העוה"ז הם אצלו בדרך עראי ואגב. ויש מי שהוא בהיפך, שהעיקר הוא העוה"ז, ואדם כזה הוא 'בן עולם הזה', ואפילו בעת שעוסק בתורה ועבודה הוא דרך טפל ועראי. וידוע מאמר העולם שלכן נקרא 'עם הארץ', שעולם הזה - הארציות - הוא העיקר אצלו, וצריך כל אחד ואחד לבחון בנפשו מה הוא העיקר ומה הוא הטפל אצלו.

והנה, טבע האדם הוא שזוכר רק את מה שחשוב אצלו, ודבר שאין מייחס לו חשיבות אינו משים לבו לזכור, וכמו שארז"ל (שבועות מא): "כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה", וזה היה כוונת מבחנו של יעקב אבינו את יוסף, שאם יוכח שהוא זוכר את הסוגיא שלמד איתו, אות הוא שזהו העיקר אצלו, וממילא כל עניני העוה"ז אינם אלא עראי ופרוודור, וא"כ בודאי עומד בצדקו ולא נכשל, כי אינו שייך כלל לעניני העוה"ז. אולם אם יוכח שיוסף אינו זוכר את הסוגיא שלמד אתו, זהו סימן שאכן נטמע ושקוע בגשמיות והוא אינו 'חי' במצרים - חיים רוחניים.

ולכן לא התרשם יעקב אבינו כלל מזה שדיבר אליו יוסף דברי אמונה, כי 'דברים' אפשר לדבר גם אם אינו תוכו כברו, משא"כ כדי לזכור הסוגיא שלמד איתו לפני 22 שנים, זה כבר חייב להיות שהוא 'חי' באמת חיים רוחניים, ושזהו העיקר אצלו, וכל שאר הדברים טפלים לו.

« אין צייר כאלוקינו!! »

בספה"ק נועם מגדים כתוב לפרש את דברי שלמה המלך ע"ה בקהלת ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשהוהו (קהלת ב, יב), בני האדם נוהגים לייחס את המעשים ואת הפעולות לבני אנוש, ושוכחים שהכל מאיתו יתברך, ובאמת האדם אינו עושה דבר ואינו פועל מאומה, אלא הקב"ה לבדו עשה, עושה ויעשה לכל המעשים, גם שלמה המלך צווה על כך ואומר כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשהוהו.

את הפסוק וְאֵין צוֹר כְּאַלְקִינוּ (שמואל א' ב, ב) דרשו חז"ל (ברכות י, א) אין צייר כאלוקינו. וראיתי בספרים הק' לבאר, כי ציוריו של הקב"ה 'נראים' כ"כ אמיתיים... והם מצליחים להטעות אותנו בני האדם באופן מופלא. הוא מצייר בפנינו עולם שבו הכל נראה אמיתי כל כך, אבל כשחופרים לעומק מתברר שאנחנו חיים בתוך דמיון גדול.

העולם רועש, יחסי כוחות בין מדינות משתנים, ומלחמות מתרחשות בכל מיני מקומות בעולם, שליטים בעלי כוח מאיימים, ומדינות שוחרות שלום נרתעות בבהלה מכוחו של רודן אכזר, ולעיניו של אדם מן השורה נראה כי אכן יחסי הכוחות הם אמיתיים, והדברים מתרחשים נובעים ממשקל של יחסי כוחות ומוחות, גם הוא שותף לתחושות החרדה והבהלה, להרגשת כוחי ועצם ידי, ולבלבול הכללי השורר בכל פינה.

אך המבט האמיתי והנכון הוא שהבורא ומנהיג את העולם כולו מסתתר מאחורי הקלעים ומניע את המערכת כולה, וגורם לכולם לחשוב שיש כוח ושררה, יש שלטון ומנהיגות, ויש אפשרות לפעול לבד, לעשות דברים ולחולל מהפכות.

זהו שאמר שלמה המלך, כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו, חלק מהמפרשים רואים בכך הצהרת כוונות על צרות התנהלותו של העולם, המלך הוא מלכו של עולם, הקדוש ברוך הוא, והאדם הוא היצור השוכן בעולם הזה וחושב שהוא כל יכול, בידו ליצור ולעשות, לשנות ולנהל, לבנות ולפרוק, אין מעצור בידו. ועל כך קורא שלמה כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו, מי אתה שתחשוב שאתה מסוגל לנהל את העולם ולעשות בו ככל העולה על רוחך.

רעיון זה בא לידי ביטוי בדברי הניחומים שאמר יוסף לאחיו בבטחה, וְעַתָּה אֶל תַּעֲצְבוּ וְאֵל יָחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכְרַתְּם אֹתִי הִנֵּה כִּי לְמַחִיָּה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֶיכֶם (בראשית מה, ה). וְיִשְׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֶיכֶם לְשׁוֹם לְכֶם שְׂאֵרִית בְּאֶרֶץ וְלִהְיוֹת לְכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה. וְעַתָּה לֹא אַתֶּם שָׁלַחְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִּי הֵאֱלֵהִים וְיִשְׁמְרֵנִי לְאֵב לְפָרְעָה וְלְאֹדוֹן לְכָל בֵּיתוֹ וּמֹשֶׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם (שם, ז-ח).

« גם בלי השבטים יוסף היה מגיע למצרים!!! »

כתב הבעל התניא (איגרת קודש פרק כ"ה) על מאמר חז"ל (וזהו בראשית כז): כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה: "והטעם מובן ליודעי בינה, לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו היה מאמין כי מאת ה' היתה לו זאת לא היה כועס כלל, ואף שכן אדם שהוא בעל בחירה מקללו, או מכהו, או מזיק ממונו ונתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו, אף על פי כן על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום".

ומוסיף הבעל התניא "ולא עוד, אלא שאפילו בשעה זו ממש שמכהו או מקללו, מתלבש בו כוח ה' ורוח פיו יתברך המחייבה ומקיימו, וכמ"ש (דוד המלך) הניחו כי ה' אָמַר לוֹ קָלֵל (שמואל ב' טז, י), והיכן אמר לשמע, אלא שמחשבה זו שנפלה לשמע בלבו ומוחו,

ירדה מאת ה' ורוח פיו המחיה כל צבעם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד, כי אילו נסתלק פיו יתברך רגע אחד מרוחו של שמעי לא יכול לדבר מאומה", עכ"ל.

וכזה היה יוסף, הוא האמין באמונה שלימה בהשגחתו המתמדת של הקב"ה, הוא ידע שכל מה שקרה לו נגזרו משמים, ואם לא שהאחים היו האחראים לגרום לירידתו למצרים, הרי שהיה הקב"ה שולח מישהו אחר שיעשה זאת.

וכשמאמינם שרק הקב"ה הוא הפועל והעושה, הרי שמצטרפת סיבה נוספת שלא צריך לכעוס, 'אלוקים חשבה לטובה' מרגיע יוסף את אחיו הרי כל דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן, על מה יש בכלל לנקום או לכעוס, יוסף עוד חש רגשי הכרת טובה כלפי אחיו, על שבזכותם נעשה אדון לכל מצרים. ואכן, חלפו עשרים ושתים שנה, עד שנותרו לכל שהאלוקים חשבה לטובה.